

Wydział Wzornictwa i Architektury Wnętrz
Akademii Sztuk Pięknych
im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi
91-726 Łódź, ul. Wojska Polskiego 121
rlamorski@asp.lodz.pl

R E C E N Z J A

rozprawy doktorskiej pt. *ADAPTACYJNY PANEL ARCHITEKTONICZNY*

oraz dorobku artystycznego

mgra Bartłomieja Bieńkowskiego

sporządzona w związku z przewodem doktorskim

w dziedzinie sztuk plastycznych,

w dyscyplinie artystycznej - sztuki projektowe

promotor prof. Marek Owsian prof. zw. UAP

przewód doktorski na Wydziale Architektury i Wzornictwa UAP

Celem recenzji jest ocena spełnienia przez rozprawę doktorską warunków określonych w art. 13 Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2003 roku, nr 65, poz. 595, z późn. zm.).

Zlecniodawca recenzji

Recenzja została napisana w oparciu o przesłane pismo informujące sygn. XDD/AiW/08/2019 z dnia 21 marca 2019 roku, o powołaniu mnie uchwałą Rady Wydziału Architektury i Wzornictwa Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu z dnia 30 maja 2016 roku na recenzenta w przewodzie doktorskim Pana mgra Bartłomieja Bieńkowskiego.

Dostarczona dokumentacja

Do nadesłanego mi przez Pana Prodziekana Wydziału Architektury i Wzornictwa dr hab. Marcina Konickiego prof. UAP pisma, sygnowanego 21 marca 2019 roku została dołączona wymagana dokumentacja.

Otrzymałem materiały w postaci: dokumentów formalnych i dwóch oddzielnych albumów oraz płyty CD.

Zestawienie dokumentacji:

- I. ROZPRAWA DOKTORSKA zatytułowana: *Adaptacyjny panel architektoniczny* (objętość 70 stron).
- II. PORTFOLIO prezentujące wybrane przykłady działalności:
  - entomologia;
  - wzornictwo;
  - wybrane projekty wnętrz;
  - wybrane projekty architektoniczne;
  - grafika, fotografia.
- III. MATERIAŁY FORMALNE:
  - wniosek o wszczęcie przewodu doktorskiego na Wydziale Architektury i Wzornictwa UAP i propozycję wyznaczenia na promotora prof. Marka Owsiana prof. zw. UAP;
  - kwestionariusz osobowy;
  - życiorys;
  - dyplom potwierdzający ukończenie przez kandydata studiów na kierunku Architektura i Urbanistyka na Wydziale Architektury Politechniki Poznańskiej;
  - konspekt rozprawy doktorskiej;
  - wykaz dorobku projektowego.

Dane o doktorancie

Pan Bartłomiej Bieńkowski jest absolwentem Politechniki Poznańskiej. Studiował na Wydziale Architektury i Urbanistyki w latach 2003 - 2008 uzyskując tytuł zawodowy magistra inżyniera architekta.

W trakcie studiów kandydat uzyskał stypendium Socrates, Faculty of Architecture, University College Vitus Bering w Danii.

Po ukończeniu studiów Pan Bartłomiej Bieńkowski rozpoczął pracę jako projektant w firmie Biuro Projektowe Bieńkowscy Architekci i z powodzeniem realizuje się w działalności twórczej do dzisiaj. Dzięki uzyskaniu 2013 roku uprawnień do projektowania w specjalności architektonicznej może bez ograniczeń wykonywać zawód projektanta.

Istotną decyzją dla dalszego rozwoju kandydata było podjęcie studiów doktoranckich w latach 2014 - 2016 na Wydziale Architektury i Wzornictwa Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu czego owocem jest przedstawiona do recenzji praca.

Ocena rozprawy doktorskiej

Rozprawę doktorską zatytułowaną: *Adaptacyjny panel architektoniczny* stanowi opracowanie liczące 70 stron, opatrzone obszernym materiałem ilustracyjnym, obejmujące część teoretyczną oraz część projektową która obejmuje projekt i realizację adaptacyjnego panelu architektonicznego o zmiennej geometrii, zdolnego do kontrolowania wybranych parametrów przestrzeni architektonicznej pod wpływem zadanych bodźców.

Część teoretyczną stanowią:

- Rozdział I PRZEDSTAWIENIE TEMATU I CELU PRACY
- Rozdział II ANALIZA PROBLEMU NAUKOWEGO
- Rozdział III BADANIA

Część projektową stanowi:

- Rozdział IV PROJEKT, PROTOTYP

Rozprawę zamyka podsumowanie i wnioski autora

Strony 64-70:

Bibliografia – 60 tytułów

Spis: animacji, fotografii, ilustracji, rysunków, schematów, tabel

Streszczenie w języku angielskim

Przyjęta przez doktoranta teza badawcza to twierdzenie, że możliwa jest dynamiczna zmiana geometrii projektowanego panelu architektonicznego pod wpływem wybranych bodźców zewnętrznych. Rozprawa koncentruje się na uzasadnieniu tej tezy.

Kluczowym elementem pracy jest część projektowa, bowiem opierając się na przyjętym założeniu, wytworzony został przez doktoranta prototyp adaptacyjnego panelu

elewacyjnego wyposażonego w cyfrowy system sterowania i reakcji, co stanowi dobrą ilustrację dla udowodnienia przyjętego w początkowej części rozprawy założenia.

Praca niesie ze sobą dodatkową wartość poprzez bardzo szerokie potraktowanie zagadnień architektury w kontekście możliwości adaptacyjnych. Autor w sposób szczegółowy odróżnia w pracy systemy działające w oparciu o zasady budynku inteligentnego (BMS – Building Management Systems) od podstaw kreowania i działania architektury adaptacyjnej reagującej w sposób interaktywny na stopniowe zmiany otoczenia ale także oddziaływanie dynamiczne poprzez: ruch, dotyk i bezpośrednie bodźce o dużej zmienności.

Przykłady badań i realizacji obiektów architektury adaptacyjnej

Przykłady przedstawione w pracy są właściwe i różnorodne. Autor wybrał obiekty responsywne kinetycznie i dążące do optymalizacji struktury w zależności od warunków zewnętrznych. Niezwykle trafiony, w mojej ocenie, przykład stanowi budynek Instytut Świata Arabskiego projektu Jeana Nouvela, który pomimo, iż nie zmienia swojej struktury zewnętrznej stanowi architekturę adaptacyjną w zakresie regulacji oświetlenia wnętrza w sposób dynamiczny.

Badania w oparciu i bionikę

Interesującym pomysłem doktoranta jest sięgnięcie do bioniki jako dziedziny nauki łączącej zagadnienia techniczne i przyrodnicze w kontekście podobieństw architektury działającej w sposób adaptacyjny do zjawisk występujących w świecie przyrody polegających na: wspólnym ruchu, porządkowaniu i korelacji.

W trakcie analiz tematu opracowania zastosowano nowatorski pomysł interpretacji wybranych elementów systemu nerwowego chrząszczy, z rodziny żukowatych poświętnikowatych blaszkoczułkich, opartego o multisensoryczne organy czuciowe (sensile) w odniesieniu do wybranych elementów składowych obiektów architektonicznych o charakterze adaptacyjnym takich jak: czujniki (temperatury opadów, siły wiatru, nasłonecznienia, hałasu oraz oddziaływań kinetycznych), mikrokontrolerów i siłowników (elektromechanicznych, pneumatycznych i hydraulicznych). Autor słusznie zauważył podobieństwo pomiędzy elementami służącymi do przesyłania oraz przetwarzania informacji w przypadku chrząszczy i adaptacyjnego systemu architektonicznego. Jednak można przypuszczać, że do tego typu porównania pasowała by większość owadów. Z uwagi na poziom skomplikowania

procesów przetwarzania bodźców i brak wykształcenia kierunkowego kandydat powinien, moim zdaniem, unikać analizowania procedur przesyłania i przetwarzanie informacji przez owady w kontekście porównywania włókien nerwowych do sieci informacyjnej, która dane jedynie przekazuje, a nie przetwarza.

Obserwacja przyrody na pewno jest, w przypadku tematu podjętego przez doktoranta, inspirująca dla dalszego etapu pracy czyli opracowania panelu adaptacyjnego otwierającego się i zamykającego w sposób zbliżony do buławki chrząszcza w celu zmiany natężenia absorbowania bodźców. Mechanizm ten stał się dla autora podstawą stworzenia architektonicznego mechanizmu adaptacyjnego, który będzie mógł pełnić funkcje: absorbera, reflektora lub dyfuzora akustycznego. Doktorant przyjął, że projektowany panel musi zawierać elementy: odbijające, rozpraszające i pochłaniające dźwięk oraz mechanizm umożliwiający odpowiednią zmianę właściwości akustycznych.

Część projektowa

Praca projektowa podjęta przez doktoranta obejmowała zbudowanie modelu panelu akustycznego poprzez opracowanie: formy reflektora, mechanizmu kinetycznego, napędu, sterowania oraz formy absorbera przy wykorzystaniu filcu wygłuszającego i systemu sterowania.

Na uwagę zasługuje logiczne przygotowanie projektu prototypu od strony technicznej zarówno jeżeli chodzi o schemat działania systemu adaptacyjnego polegający na: rejestrowaniu poziomu sygnału akustycznego, procesie reakcji i adaptacji, jak i bardzo dobre dopracowanie techniczne skomplikowanego sterowania cyfrowego opartego o autorski program wykonujący. Panel pozwala na kontrolę charakterystyki akustycznej w zależności od natężenia dźwięku.

Praca udowadnia tezę, że możliwa jest dynamiczna zmiana geometrii projektowanego panelu architektonicznego pod wpływem wybranych bodźców zewnętrznych (dźwięków). W przypadku ocenianej pracy równie ważne jest określenie problemu i jego rozwinięcie, usystematyzowanie wiedzy, przeprowadzenie analizy, sformułowanie wniosków. Pomysł autora wydaje się interesujący także z uwagi na prawdopodobne możliwości dynamicznego adaptacyjnego tłumienia pogłosu, przez opracowany panel. Problem ochrony akustycznej jest istotny dla projektanta i użytkownika z uwagi na obecnie obowiązujące normy akustyczne dotyczące hałasu (PN-B-02151-4:2015-06 „Akustyka budowlana. Ochrona przed hałasem w budynkach. Część 4: Wymagania

dotyczące warunków pogłosowych i zrozumiałości mowy w pomieszczeniach”). Nie mniej ciekawe zastosowanie panel może mieć w przestrzeniach odsłuchowych.

Wyzwanie jakie podjął kandydat, dzięki swojej innowacyjności, stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego i wykazuje ogólną szeroką wiedzę teoretyczną kandydata oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. Na uznanie zasługuje duża wiedza techniczna i umiejętność syntezy elementów składowych dzieła w działający wartościowy projekt. Istotną część pracy to także przykłady realizacji budowli wpisujących się w nurt architektury adaptacyjnej stanowiące znaczącą część rozprawy i pozwalające na zbudowanie sobie wyobrażenia o zakresie możliwości stosowania w praktyce architektury adaptacyjnej do zmiennych warunków zewnętrznych.

Ocena dorobku artystycznego

Analiza dorobku twórczego przedstawiona w portfolio pozwala stwierdzić, że Pan Bartłomiej Bieńkowski jest aktywnym i dojrzałym projektantem. Na uwagę zasługuje różnorodność zainteresowań projektowych i zakresu kreacji. Począwszy od projektów wzorniczych obejmujących syntetyczne minimalistyczne projekty mebli nawiązujących do najlepszych tradycji meblarstwa (meble Barcelona - Ludwig Mies van der Rohe), poprzez projekt słuchawek o miękkiej tubalnej formie i udaną propozycję projektu nowoczesnej czcionki.

Wszystkie przedstawione przez kandydata projekty wnętrz to przestrzenie o podobnej, oszczędnej w wyrazie estetyce utrzymane w jasnej tonacji kolorystycznej przełamanej fakturami naturalnych materiałów wykończeniowych.

Projekty wnętrz mieszkalnych są, w mojej ocenie, dość ubogie w swoim wyrazie plastycznym z uwagi na brak pokazania opraw oświetleniowych (autor nie załączył wizualizacji przy sztucznym oświetleniu) i niewielki zakres kreacji projektanta. W dokumentacji brakuje rysunków wykonawczych, więc trudno ocenić przygotowanie warsztatowe kandydata w skali całości opracowania detali wnętrzarskich. Nie lepiej pod tym względem wypada projekt wnętrz użyteczności publicznej - kancelarii w Poznaniu z 2016 roku, z uwagi na mechaniczne podejście do projektu sufitów i oświetlenia wiszącego oraz brak jakiegokolwiek aranżacji wnętrzarskiej przestrzeni ścian.

Bardzo interesujący fragment portfolio stanowi część poświęcona projektom domów jednorodzinnych. Widać, że autor w tym spektrum swojej działalności twórczej

odnajduje się dobrze. Projekty domów cechuje bardzo dobre rozdzielenie stref układu funkcjonalnego zarówno w domach o charakterze rezydencjonalnym jak i mniejszych realizacjach. Autor dobrze radzi sobie także z budowaniem formy budynków poprzez zdecydowane operowanie formami wysuniętych okapów dachów w przypadku dużych domów jak budowanie prostych, zawartych kubatur domów mniejszych.

W przypadku projektów koncepcyjnych biurowców w Niepruszewie 2013 i Poznaniu 2010 projekty te trudno ocenić w uwagi na brak jasności, co konkretnie jest dziełem doktoranta – sprawa ta nie została doprecyzowana w opisie dzieła. Podobnie ma się rzecz z projektem biurowca Poznań 2015 gdzie z dokumentacji zamieszczonej w portfolio nie ma odniesienia się do wykazu projektów, z uwagi na brak adresu dzieła, co uniemożliwia jego przyporządkowanie. Niemniej doktorant szuka dla ww. obiektów form nowoczesnych i jednoznacznie kojarzących się z funkcją obiektu. Nie można do końca prawidłowo odnieść się do prezentowanych projektów od strony ich walorów plastycznych z uwagi na to, że załączona dokumentacja obejmująca projekty budynków jest czarno biała.

Projekt zabudowy wielorodzinnej Poznań 2013, także stanowi współautorstwo i nie mamy informacji w jakim stopniu jest to dzieło Pana Bartłomieja Bieńkowskiego. Prezentowanych w portfolio budynków wielorodzinnych nie ma ponadto w wykazie projektów. Dzieło to dzięki narożnym łukowatym balkonom i rozbiciu elewacji na równe płaszczyzny pomiędzy klatkami schodowymi prawidłowo wpisuje się w nurt architektury mieszkaniowej, stanowiąc dzięki swojej prostej rytmicznej i uporządkowanej formie opracowanie estetyczne i wyważone.

Dorobek autora związany z fotografią jest ograniczony do fotografii architektury. Ujęcia obiektów i przestrzeni wewnętrznych są bardzo trafne kompozycyjnie niosą w sobie duży potencjał emocjonalny.

Ocena dorobku artystycznego nie stanowi podstawowego elementu oceny rozprawy doktorskiej, jednak w przypadku sztuk projektowych może być elementem pozwalającym zrozumieć kontekst pracy doktorskiej. Kandydat jest osobą wszechstronną i jego dorobek w działalności wzorniczej miał, w moim przekonaniu, duży wpływ zarówno na wybór tematu jak i problemu badawczego. Nie bez znaczenia okazały się zainteresowania związane z entomologią bowiem dzięki nim autor doszedł do unikalnych wniosków dot. możliwości poszukiwań związku architektury i bioniki w projekcie.

Konkluzja recenzji

Bardzo wysoko oceniam wartość, przygotowanej pod opieką promotora prof. Marka Owsiana rozprawy doktorskiej pt.: *Adaptacyjny panel architektoniczny* - oryginalnego opracowania teoretycznego w powiązaniu z dziełem projektowym. Praca opiera się na: wnikliwej analizie problematyki, prawidłowo przeprowadzony został proces badawczy. W sposób: umiejętny, zorganizowany i oparty o warsztat naukowy została udowodniona założona teza.

Przedstawiona rozprawa doktorska wraz z dorobkiem artystycznym spełnia wymagania zawarte w art. 13 Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2003 roku, nr 65, poz. 595 z późn. zm.) stawiane kandydatom do stopnia naukowego doktora. Tym samym popieram nadanie Panu mgr Bartłomiejowi Bieńkowskiemu stopnia doktora sztuki w dziedzinie sztuk plastycznych w dyscyplinie sztuki projektowe w postępowaniu wszczętym przez Radę Wydziału Architektury i Wzornictwa Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu i dopuszczenie kandydata do dalszych procedur przewodowych.

dr hab. szt. arch. Rafał Lamorski prof. ASP w Łodzi